

ÄITIYS- JA VANHEMPAINVAPAAN HAASTEET YKSINYRITTÄJÄN NÄKÖKULMASTA

Millaisia haasteita naisyrittäjä kohtaa perhevapaiden tullessa ajankohtaiseksi?

Suvi Anneli Kaihua

Opinnäytetyö
Liiketalouden koulutus
Tradenomi (AMK)

2021

Liiketalouden koulutus
Tradenomi (AMK)

Tekijä	Suvi Kaihua	Vuosi	2021
Ohjaaja	Tia Lämsä		
Työn nimi	Äitiys- ja vanhempainvapaan haasteet yksinyrittäjän näkökulmasta		
Sivu- ja liitesivumäärä	35 + 1		

Opinnäytetyöni tarkoituksena on ollut tuottaa tietoa yksinyrittäjän kohtaamista haasteista äitiys- ja vanhempainvapaan tullessa ajankohtaiseksi. Työssäni olen selvittänyt yksinyrittäjien ajatuksia aiheesta ja siitä, kuinka he kokevat asian omalla kohdallaan. Haastatteluissa olen selvittänyt yrittäjien omia näkemyksiä aiheesta sekä sitä millaiseksi he kokevat mahdollisuutensa jäädä viettämään perhevapaita. Tarkoitukseni on ollut myös selvittää mielipiteitä koskien perhevapaa-uudistusta sekä olen myös tutkinut perhevapaiden eroja pohjoismaiden välillä.

Haastattelun olen kohdistanut neljälle naisyksinyrittäjälle, joilla oman arvioni mukaan on ollut mielenkiintoinen lähestymistapa aiheeseen. Kohderyhmänä ovat olleet naisyrittäjänä toimivat henkilöt, joilla on ollut omaa kokemusta työn sekä perhevapaiden yhteensovittamisesta. Haastatteluissa on ollut mukana myös henkilöitä, joille asia ei ole ajankohtainen toistaiseksi.

Teoriaosuudessa olen käyttänyt yrittäjyyden eri aihealueisiin liittyviä kirjallisuus- ja internetlähteitä. Olen halunnut perehtyä muiden pohjoismaiden perhevapaa-käytänteisiin ja niistä saamaani tietoa olen halunnut verrata Suomessa oleviin käytänteisiin. Tutkimusosuuden olen toteuttanut narratiivista tutkimusmenetelmää käyttäen haastatteluiden muodossa. Haastatteluista olen analysoinut ja tulkinut sekä näiden pohjalta kirjoittanut pohdintoja. Lopussa olen myös pohtinut saamiani tuloksia.

Saamani tulokset ovat auttaneet minua ymmärtämään yrittäjyyden tuomia haasteita naisille. Olen oppinut, kuinka hieno ja tärkeä asia YEL-vakuutus on ja miten monella tapaa se on yrittäjän avuksi. Olen saanut kattavaa tietoa siitä millaisia ongelmakohtia yrittäjien sosiaaliturvan saaminen tuo yrittäjien eteen.

Avainsanat yksinyrittäjyys, vanhempainvapaa, perhevapaa-uudistus, naisyrittäjyys

Business Administration
Bachelor of Business Administration

Author	Suvi Kaihua	Year	2021
Supervisor	Tia Lämsä		
Subject of thesis	Challenges of maternity and parental leave for the self-employed		
Number of pages	35 + 1		

The purpose of thesis has been to produce information about the challenges faced by a sole proprietor when maternity and parental leave become topical. The thesis explores the ideas of sole proprietors on the topic and what kind of experiences they have. The interviews revealed out the entrepreneurs' own views on the topic and how they feel about the possibility to stay on family leave. The purpose has been to find out opinions about family leave reform, and the differences in family leave between the Nordic countries has also been studied.

Four female entrepreneurs who have had an interesting approach to the topic were interviewed. The target group has been women entrepreneurs who have had their own experience in coordinating work and family leave. The interviews have also included people for whom the matter is not topical, at least not yet.

In the theoretical part, has been used literary and internet sources related to different topics of entrepreneurship and been familiar to get acquainted with the practices of other Nordic countries, and I have wanted to compare the information it is compared with the practices in Finland. The work has used out the research part using the narrative research method in the form of interviews. The work has analyzed and interpreted the interviews and written reflections based on them. At the end of the work, the results obtained have been considered.

Results achieved have helped to understand the challenges posed by entrepreneurship. The work can be understood how great and important YEL insurance is and how many ways there is to help the entrepreneur. Comprehensive information is available on the work, and what kind of problems do obtaining social security for entrepreneurs bring to entrepreneurs.

Key words self-employed, parental leave, family leave reform, female entrepreneurship.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	TUTKIMUSONGELMA JA TUTKIMUSMENETELMÄ.....	7
2.1	Tutkimusongelma ja rajaus.....	7
2.2	Tutkimusmenetelmä ja perustelut.....	7
2.3	Narratiivisen tutkimuksen luotettavuus sekä eettisyys.....	9
3	NAISYRITTÄJYYS.....	10
4	YEL-VAKUUTUKSEN VAIKUTUS SOSIAALITURVAAN.....	13
5	ÄITIYS- JA VANHEMPAINVAPAA	17
6	PERHEVAPAAUUDISTUKSEN VAIKUTUKSET YRITTÄJYYTEEN	19
7	YKSINYRITTÄJÄN PERHEVAPAAT MUISSA POHJOISMAISSA	22
7.1	Ruotsi	22
7.2	Norja.....	23
7.3	Pohjoismaiden välinen vertailu	24
8	KATSAUS YKSINYRITTÄJÄN HAASTEISIIN AIHEESTA	26
8.1	Haastatteluiden toteutus.....	26
8.2	Haastatteluiden tulokset	27
8.3	Yhteenvedo ja merkitykselliset asiat.....	28
	POHDINTA	31
	LÄHTEET.....	34
	LIITTEET	36

1 JOHDANTO

Olen ollut jo pitkään kiinnostunut yrittäjyydestä sekä sen myötä haluan ohjata ihmisiä hallitsemaan omaa henkilökohtaista talouttaan paremmin ja näin autan heidän saavuttamaan omia unelmiaan. Mielenkiintoni perustuu erityisesti äitiyden ja yrittäjyyden yhdistämiseen. Minun unelmatyöni mahdollistaisi minulle joustavan ja itsenäisen työn tekemisen itselleni sopivalla tavalla. Tärkeänä pidän myös työtä, jonka voin toteuttaa paikasta riippumattomasti. Ratkaisevinta on, että voisin helposti yhdistää perhe-elämän ja työn.

Olen tutkinut ja selvittänyt yksinyrittäjänä toimivien naisyrittäjien kohtaamia haasteita perhevapaiden tullessa ajankohtaiseksi. Yksinyrittäjän täytyy pohtia pitääkö hänen keskeyttää yrityksensä toiminta kokonaan tai toistaiseksi perhevapaiden ajaksi. Yrittäjä voi joutua myös suunnittelemaan, voiko perhevapaita jäädä viettämään lainkaan. Usein yksinyrittäjät työskentelevät läpi koko perhevapaiden joko täysipäiväisesti tai sitten osa-aikaisesti. Yksinyrittäjiä oli Suomessa 2018 vuonna 182 000, joista naisia oli vain 74 000 (Yrittäjät 2021). Naisten määrä on huomattavasti pienempi, kuin miesten ja siksi pidänkin tärkeänä tutkia naisyrittäjien kohtaamia haasteita yrittäjyydessä. Naisten yrittäjyyden vahvistamista tulee kehittää, koska naisten asema yrittäjyyden ja perhe-elämän yhteensovittamisessa on heikompi kuin miehillä.

Äidit käyttävät perhevapaista valtaosan ja tähän haetaan muutosta perhevapaauudistuksen avulla. Vuonna 2019 äidit käyttivät 98 % vanhempien kesken jaettavista vanhempainrahapäivistä. Nuoret, etenkin alle 25-vuotiaat äidit hoitavat lapsiaan useammin kotona ja yli 30-vuotiaat äidit useimmiten siirtyvät työelämään takaisin aiemmin. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2021.) Perhevapaauudistus tulee edesauttamaan sukupuolten tasa-arvoa työelämässä, koska vastuu lapsesta tulisi jakautumaan nykyistä tasaisemmin molemmille vanhemmille.

Vuonna 2020 on tullut voimaan säännös, jossa YEL-maksua tulee korottaa 12 kuukautta ennen perhevapaiden alkua, jotta korotus vaikuttaa äitiyspäivärahan suuruuteen. Tarkastelujakso on ollut ennen muutosta 6 kuukautta. Yrittäjän täytyy toisin sanoen varautua perhevapaisiin jo ennen kuin raskaus on välttämättä

edes suunnitelmissa tai saanut alkuaan. Tarkastelujakson pidentyminen muodostaa haasteita erityisesti yksinyrittäjille, joiden tulot ovat pienet. Korotettua YEL-maksua voi joutua maksamaan hyvinkin pitkiä aikoja, jos omaan toimeentuloonsa perhevapaiden ajalle haluaa varautua. (Ilmarinen 2021.)

YEL-työtulo ratkaisee yrittäjän saaman vanhempainrahan määrään ja tähän vaikuttaa yrittäjän työpanosta vastaava vuotuinen työtulo. Työtulo vahvistetaan yritystoiminnasta annettujen tietojen sekä yrittäjän oman arvion mukaan. (Ilmarinen 2021.) Työsuhteessa olevalla työntekijällä sosiaaliturva määräytyy vuositulojen perusteella, mutta yrittäjällä se on liitonlainen YEL-maksun määrään. Yksinyrittäjien tulot voivat olla yleisesti hyvin pieniä ja epävarmoja ja tämä vaikeuttaa vuosittaisen YEL-työtulon arviointia.

Tiedonlähteinä olen käyttänyt internetiä ja kirjallisuutta. Aiheesta kertovia kirjoja on hyvin vähän, mutta aihetta hieman sivuavaa kirjallisuutta olen löytänyt paljon. Olen haastatellut työtäni varten neljää naisyrittäjänä toimivaa henkilöä. Heidät valitsin työhöni, koska tiesin heillä olevan kokemusta äitiyden ja yrittäjyyden yhdistämisestä. Haastateltavillani on hyvin erilaiset taustat yrittäjyyteen ja sen koin työn kannalta merkittäväksi, jotta saan mahdollisimman kattavaa tietoa eteen tulleista haasteista.

Työni tavoitteena on ollut tuottaa tietoa naisyrittäjien kohtaamista haasteista koskien sosiaaliturvaa raskauden ja perhevapaiden aikana. Työn merkitys minulle itselleni on tärkeä, koska olen kokenut tulevaisuuttani ajatellen merkittäväksi pe-rehtyä näihin eteeni mahdollisesti tuleviin haasteisiin. Liitteeksi olen liittännyt haastatteluita varten tekemäni apulauseet.

2 TUTKIMUSONGELMA JA TUTKIMUSMENETELMÄ

2.1 Tutkimusongelma ja rajaus

Olen selvittänyt opinnäytetyössäni naisyrittäjien kohtaamia haasteita koskien sosiaaliturvaa, kun perhevapaat tulevat ajankohtaiseksi. Olen keskittynyt vain naisten näkökulmaan, koska olen itse nainen ja koen aiheen mielenkiintoiseksi, sekä taloudellinen samanvertaisuus on ratkaiseva osa sukupuolen välistä samanvertaisuutta. Naisilla on äänivalta, tilaisuus samanvertaiseen koulutukseen ja mahdollisuus valita aivan yhdenmukaisia ammatteja ja töitä kuin miehetkin. (Kullas & Myllyoja 2014, 12.) Naisten näkökulman valitsin myös sen takia, että naisille on todennäköisempää kuin miehille kohdata haasteita yrittäjyyden ja vanhemmuuden yhdistämisessä.

Tutkimuksessani olen rajannut haastateltavani henkilöt yksinyrittäjinä toimiviin perheellisiin ja perheettömiin naisiin. Perheelliset siksi, koska heillä on jo oma-kohtaista kokemusta aiheesta. Heiltä olen saanut hyvin laajoja sekä perusteltuja näkökulmia aiheeseen. Perheettömiä henkilöitä olen haastatellut, koska tämä mahdollisti mielipiteiden vertailun sekä analysoinnin. Olen pitänyt työni onnistumisen suhteen välttämättömänä, että saan monenlaisia näkökantoja, joita olen voinut analysoida.

2.2 Tutkimusmenetelmä ja perustelut

Valitsin tutkimusmenetelmäkseeni narratiivisen tutkimusmenetelmän. Olen haastatellut valitsemiani henkilöitä aiheeseeni liittyen, ja sen jälkeen suorittanut haastatteluiden analyysin. Narratiivinen tutkimusmenetelmä antaa minulle kattavan mahdollisuuden haastateltujen todellisen kokemuksen käsittelylle. Tällä tarkoitetaan, että valitsemassani menetelmässä haastateltavien omat kertomukset tuodaan esille yksityiskohtaisemmin. (Ruusuvoori & Tiittula 2005, 107.) Tätä menetelmää olen käyttänyt opinnäytetyössäni sen takia, että tarkoitukseni on saada henkilökohtaisempaa kokemusta aiheestani haastattelemiltani naisyrittäjiltä. Uskon tämän onnistuneen parhaiten juuri tällä valitsemallani tutkimusmenetelmällä,

koska olen pystynyt luomaan haastattelun ilmapiirin ihan tavanomaisen keskustelun omaiseksi.

Tutkimusmetodina narratiivinen tarkastelu on sopinut mielestäni aiheeseeni, koska olen voinut hyödyntää haastattelujen pohjalta kertomuksellisia aineistoja, jotka voivat olla hyvinkin henkilökohtaisia mielipiteitä koskien yrittäjien sosiaaliturvaa. Olen pystynyt hyödyntää myös narratiivisuutta haastatteluiden tekemisessä, koska olen voinut lähestyä aihetta haastatteluissa esille tulleeseen elämänkertaan perehtyen. Olen perehtynyt elämänkertaan sekä rajannut analysoitavat kohteet ainoastaan koskemaan työni kannalta merkittävää sosiaaliturvaa.

Olen tehnyt haastatteluiden yhteydessä muistiinpanoja sekä nauhoittanut niitä äänitteeksi, silloin kun se on sopinut haastateltavalleni. Kaikille äänittäminen ei ole ollut mieluista, koska se olisi mahdollisesti tuonut tilanteeseen vaivaannuttavan tunnelman. Keräämäni tutkimusaineiston olen muuttanut kirjalliseksi, jotta minun on ollut helpompaa pilkkoa ja ryhmittää tietoa. Tutkimusotteeni on laadullinen, koska olen halunnut antaa tilaa haastateltavien omille näkökulmille ja kokemuksille. Haastatteluiden tueksi tein muutamia apulauseita, joilla onnistuisin johdattelemaan keskustelua oikeaan suuntaan ja saamaan itselleni tärkeisiin aiheisiin vastauksia. En kuitenkaan joutunut käyttämään apulauseita, koska keskustelu ohjautui itsestään jo käsiteltäviin aiheisiin. Avoimen haastattelun avulla pystyin luomaan vuorovaikutustilanteesta rennon ja luontevan. Pystyin sovelta-
maan myös haastattelu muotoiseen menetelmääni syvähaastattelua, koska sillä on tavoitteena saada mahdollisimman kattava ja perusteellinen näkökulma esille. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 73.)

Tutkimukseni aineisto on koostunut suurimmilta osin kirjallisuudesta ja internetlähteistä, joissa käsitellään naisen asemaa erilaisissa työllistymistilanteissa. Toinen osa aineistostani on koostunut haastatteluista. Olen nimennyt haastatellut henkilöt työhön eri nimillä, jotta heidän yksityisyytensä säilyy ja heitä ei onnistuta tunnistamaan haastatteluista. Haastattelut olen toteuttanut etänä Microsoft Teamsissa sekä kasvotusten tehtynä haastatteluna. Mukana on myös erään yrittäjän sähköpostimuotoinen vastaus, jossa hän käsitteli aihetta vapaamuotoisesti.

2.3 Narratiivisen tutkimuksen luotettavuus sekä eettisyys

Työni kohdalla luotettavuus sekä uskottavuus perustuvat siihen, kuinka tutkimukseni kohteena olevat henkilöt, sekä lukijat hyväksyvät tutkimuksen tulokset todellisiksi ja luotettaviksi. Tämä pohjautuu siihen, että kuinka asianmukaisesti ja huolellisesti haastattelu aineistoni on saatu sekä analysoitu. Kun luotettavuus saa lukijan vakuuttuneeksi siitä, että esitetyt asiat ovat tapahtuneet ja ne on kuvattu asianmukaisesti, niin työssä on tällöin onnistuttu. (Puusa & Juuti 2020.)

Haastattelut olen toteuttanut narratiivista tutkimusmetodia noudattaen, eli antaen vapaan tilan haastateltavalle. Tässä olen onnistunut todella hyvin, koska sain kattavia ja avoimia vastauksia suurimassa osassa haastatteluissa. Yhden haastattelun koin epäonnistuneen ja työni kannalta hyödyllistä materiaalia ei syntynyt ollenkaan. Haastatteluissa esiin nousseet asiat vastaavat todellisuutta, koska monet yrittäjät kokevat samoja aiheita haasteina. Toivon työni saavan lukijan kokemaan haastattelujen tulokset todellisina ja todentuntuksina, koska tämä auttaa ymmärtämään naisyrittäjien haasteita.

Eettisyys työssäni tarkoittaa sitä, että olen noudattanut eettisiä periaatteita koko ajan työtä tehdessäni, eli olen noudattanut annettuja ohjeistuksia työn kirjoittamisessa sekä haastatteluiden toteuttamisessa. Tutkimuksessa käyttämäni menetelmät sekä analyysitavat täyttää eettisen työn kriteerit, koska olen hyödyntänyt haastatteluista vain työni kannalta oleellisen tiedon. (Puusa & Juuti 2020.) Olen työtä tehdessäni tutkinut naisyrittäjien kokemia haasteita perhevapaiden tullessa ajankohtaiseksi perehtyen sosiaaliturvaan. Haastatteluissa on tullut ilmi paljon mielenkiintoisia aiheita, mutta työni eettisyyden vuoksi olen pysynyt rajatussa aiheessa. Olen noudattanut huolellisuutta ja tarkkuutta saamieni tulosten kanssa, koska tuloksista ei ole tunnistetavissa mitään henkilötietoja. Rehellisyyttä ja huolellisuutta olen noudattanut merkitsemällä lähteet aina kaikkiin tietolähteisiini ja toteuttanut ne annettujen ohjeiden mukaan.

3 NAISYRITTÄJYYS

Yrittäjäksi lasketaan henkilö, joka harjoittaa taloudellista toimintaa omaan laskuunsa sekä omalla vastuulla. Yrittäjä voi olla työnantajayrittäjä tai yksinäisyrittäjä. (Tilastokeskus 2021.) Opinnäytetyössäni olen perehtynyt naisyrittäjiin. Suomessa on noin 292 400 yritystä ja näistä yrittäjistä 35 prosenttia on naisia sekä 98 prosenttia yksinyrittäjiä. (Yrittäjät 2021) Yksinyrittäjyys on hyvinkin tavallista kaikissa ikäluokissa, mutta silti usein saa kuulla ja lukea siitä kuinka vaikeaa on yhdistää perheen perustaminen tähän työmuotoon. Yksinyrittäjyys tuo haasteensa, koska työt ei hoidu ollenkaan, jos yrittäjä itse ei niitä tee. Haastatteluissa on useampi henkilö kuvannut yrittäjyyttä seuraavasti:

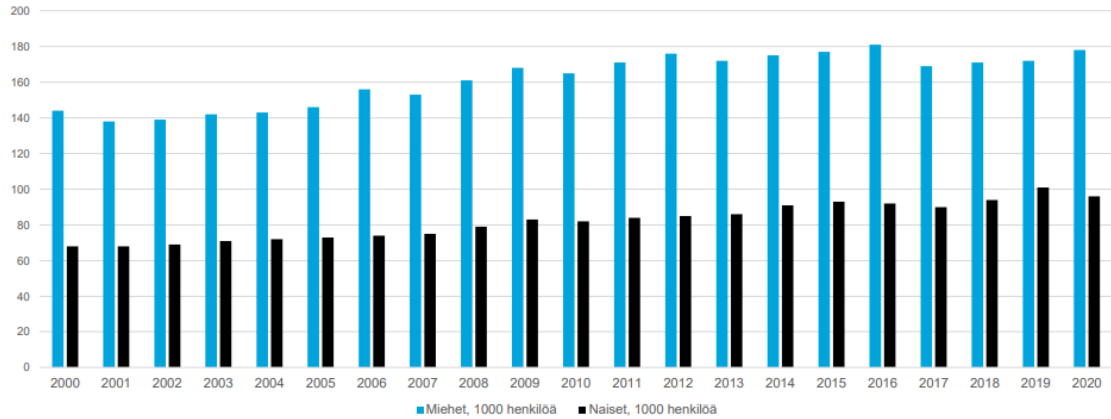
”Yrittäjyyttä ei oo tehty helpoksi ja sen sovittaminen perhe-elämän kanssa yhteen on vaikeaa. Eihän tämä kannusta edes hankkimaan perhettä.” (Haastattelu 1)

Moni kokee yrittäjyyden vievän niin suuren osan ajasta, että siihen yhtälöön koetaan haastavaksi alkaa elämään perhearkea. On totta, että yrittäjyyden ja perhe-elämän yhdistäminen vaatii paljon luovuutta sekä joustavuutta. Eteen voi tulla yllättäviä tilanteita sekä yrityksen, että perhearjen osalta.

Valitsin työhöni taulukon, joka kuvaa mies- ja naisyrittäjien määrän kehittymistä 2000-luvulla. Huomattavissa on suurta eroa nais- ja miesyrittäjien välillä. Koko 2000-luvun ajan yrittäjien määrä on pysynyt kokonaisuudessaan melko samana ilman merkittäviä muutoksia. Huomattavissa on kumminkin naisyrittäjien kohdalla selkeää, mutta maltillista nousua koko ajan ja on hienoa huomata, että naisyrittäjien asema on vahvistunut. (Kuvio 1.) Kuviossa Sininen palkki kuvastaa miehiä ja musta palkki naisia.

Kuvio 1. Mies- ja naisyrittäjien määrän kehitys 2000-luvulla (Yrittäjät 2020)

Valitsin kuvaamaan naisten ja miesten jakautumista yrittäjyydessä 2000-luvun aikana.

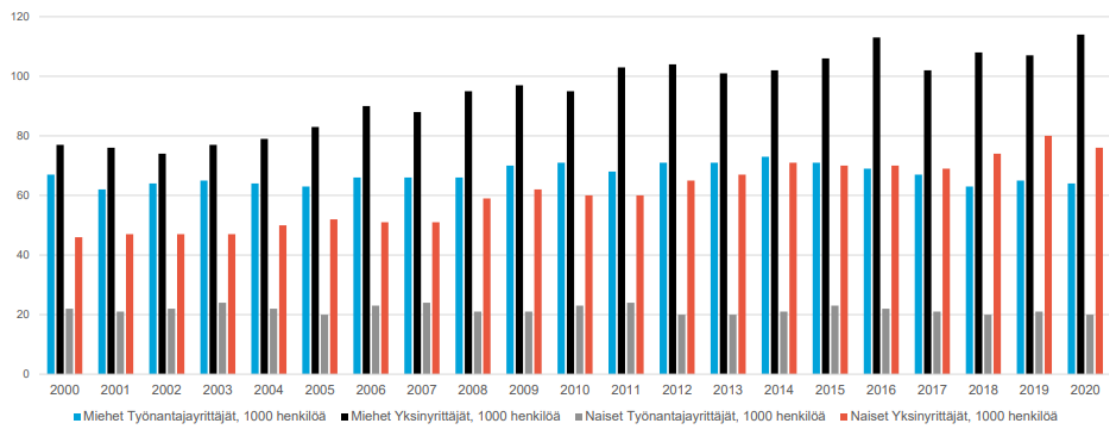
Yksinyrittämisessä on paljon hyviä puolia, mutta mukaan mahtuu myös huonoja puolia. Huonoin puoli yksinyrittäjän näkökulmasta on todennäköisesti se, että kaikki riskit ovat vain hänellä. Suurin riski liittyy yrittäjyydessä talouteen ja sen hallitsemiseen. Talous sisältää monia huomioitavia asioita yrityksen kannalta, ja näitä ovat esimerkiksi yrityksen rahoituksen, vakavaraisuuden sekä pääoman riittävyys. (Bisnes.fi 2021) Haastatteluissa nousikin esille useamman kerran raha- huolet ja niiden negatiiviset vaikutukset perhevapaisiin ja Eeva mainitsikin yksinyrittäjyyttä kuvaten, että:

”Onhan se hyppy tuntemattomaan, kun mikään muu ei ole vakaata kuin kiinteät kulut.”(Haastattelu 2)

Taloudellisen tilanteen hallinta, sekä budjetointi voivat olla avuksi ennen perhevapaita. Taloudellista huolta helpottaa, jos on pystynyt tekemään taloudellisia ratkaisuja ennakkoon, jotta yrityksen tila pysyisi mahdollisimman vakaana perhevapaiden aikana. Yrittäjät voivat käyttää ihan selkeitä budjetteja kaikista tulevista tuloista ja menoista perhevapaiden ajalle. Tällainen toimintasuunnitelma tuo mielenrauhaa ja auttaa ymmärtämään kokonaiskuvaa tulevalta ajanjaksolta.

Tämä taulukko kuvastaa työnantaja- ja yksinyrittäjien määrän kehitystä sukupuolittain 2000-luvulla. Sininen palkki kuvastaa miehiä työnantajayrittäjinä. Musta palkki kuvastaa miehiä yksinyrittäjinä. Harmaa palkki kuvastaa naisia työnantajayrittäjinä sekä punainen palkki kuvastaa naisia yksinyrittäjinä. Harmaa palkki kertoo, että naiset eivät toimi työnantajayrittäjinä kovin yleisesti, vaan se on mies voittoista. Punainen palkki kertoo, että naiset toimivat pääsääntöisesti yksinyrittäjinä ja jopa enemmissä määrin kuin miehet. (Kuvio 2.)

Kuvio 2. Työnantaja- ja yksinyrittäjien määrän kehitys sukupuolittain 2000-luvulla. (Yrittäjät 2020)

Iso osa yrittäjä naisista on yksinyrittäjiä. Yksinyrittäjänä toimiminen edellyttää, että on osattava valita itselleen omiin tarpeisiin sopivia yhteistyökumppaneita. Se voi tarkoittaa liiketilojen vuokraajaa, tavaroiden toimittajaa sekä samalla alalla työskenteleviä. Perhevapaiden ajaksi voi ohjata omat asiakkaansa käyttämään juuri tietyn yhteistyökumppanin palveluita ja on todennäköistä, että hän palaa sinun asiakkaaksesi, kun palaat takaisin työhön. Tästä on hyötyä myös siltä osin, kun et voi tarjota kaikkia palveluita itse, niin voitte yhteistyökumppani yrityksen kanssa sopia suositteluvanne toisianne. (Roth. 2018. 167.) Esimerkiksi urheilufysioterapeutti, jolla ei ole kokemusta äitiysfysioterapiasta, niin voi suositella yhteistyökumppaniaan, jolla tämä osaaminen on. Näin yhteistyö palvelee molempia ja yrittäjä voi keskittyä omaan osaamisalueeseensa rauhassa.

4 YEL-VAKUUTUKSEN VAIKUTUS SOSIAALITURVAAN

Kela myöntää oikeuden äitiys- ja vanhempainrahaan työsuhteessa oleville sekä myös yrittäjille. Työsuhteessa olevilla perhevapaiden päivärahan suuruus määräytyy ansiotulojen mukaan. Yrittäjällä kyseisen päivärahan suuruus määräytyy YEL-työtulon mukaan ja se ratkaisee yrittäjän saaman vanhempainrahan määrään. Tähän vaikuttaa yrittäjän työpanosta vastaava vuotuinen työtulo, eli yrittäjän työpanosta vastaava rahallinen arvo. (Ilmarinen 2021)

YEL-työtulolla on vuosittaiset ylä- ja alarajat. Rajat määräytyvät joka vuosi sosiaali- ja terveysministeriöissä vahvistetun palkkakertoimen mukaan. Kun yrittäjän työtulot ovat vähintään YEL-alarajan suuruisia, niin yrittäjälle muodostuu velvollisuus ottaa YEL-vakuutus. Vuonna 2021 alaraja on 8063,57 euroa ja yläraja 183 125 euroa. Alle 53-vuotiaan ja yli 62-vuotiaan YEL-maksu on 24,10 prosenttia ja 53–62-vuotiaan 25,60 prosenttia vahvistetusta työtulosta. Aloittava yrittäjä saa YEL-maksusta 22 prosenttia alennusta ensimmäisien neljän vuoden ajalle. (Ilmarinen 2021)

Ennen yrittäjät ovat voineet varautua äitiyslomaan korottamalla YEL-maksuaan kuuden kuukauden ajalta ennen äitiysloman alkua. Näin moni normaalisti pienempää YEL-maksua maksanut yrittäjä on voinut saada takuuseen toimeentulonsa äitiysloman ajan. Kuitenkin vuonna 2020 on tullut voimaan säännös, jossa YEL-maksua tulee korottaa 12-kuukautta ennen perhevapaiden alkua, jotta korotus vaikuttaa äitiyspäivärahan suuruuteen. Yrittäjän täytyy toisin sanoen varautua perhevapaisiin jo ennen kuin raskaus on välttämättä edes suunnitelmissa tai saanut alkuaan. Korotettua YEL-maksua voi joutua maksamaan hyvinkin pitkiä aikoja, jos omaan toimeentuloon perhevapaiden ajalle haluaa varautua. Tämä herätti ristiriitaisia tunteita myös haastatteluissani. Yrittäjänä toimiva Anne kertoi mielipiteensä YEL aiheesta seuraavasti:

”Tämä oli mielestäni huono uudistus, joka pistää varsinkin pienyrittäjät ahdistukseen. Harvalla yrittäjällä on oikeasti varaa maksaa tarpeeksi korkeaa YEL-maksua, mutta ennen äitiyslomaa tätä YEL-maksua joutuu väkisin nostamaan. Minulla ei onneksi ole hirveästi juoksevia kuluja, mutta monella on (esim. tilavuokra

yms.), ja näitä kuluja pitää omasta pussista maksaa äitiyslomallakin. Koen muutenkin, että äitiys sekä isyyspäivärahaa mieluummin voisi laskea tulojen perusteella, eikä YEL-maksun mukaisesti. YEL-maksuihin pitäisi muutenkin saada jostain tolkkua, nämä hinnat, kun ovat todella korkeat, ja yrittäjillä on paljon muitakin kuluja maksettavana.” (Haastattelu 3)

Yrittäjän YEL-vakuutus on lähtökohta yrittäjän eläke- ja sosiaaliturvaan. Sen takia vakuutus onkin lakisääteisesti määrätty pakolliseksi. Tällä maksulla saa parannettua sosiaaliturvaansa sekä kasvatettua eläkettään. (Ilmarinen 2021) Sosiaaliturvalla voidaan turvata yrittäjän elantoa, jos hän esimerkiksi tapaturman vuoksi päätyy työkyvyttömäksi tai jää viettämään perhevapaita. (Torppa 2013 5 luku.) Yrittäjän tehtävä on omatoimisesti huolehtia omasta eläkkeestään. YEL-vakuutus ei ole pakollinen heti yrityksen alkuvaiheessa vaan se on otettava viimeistään kuuden kuukauden kuluttua yrityksen perustamisesta. Jos YEL-vakuutusta ei ota, niin Eläketurvakeskus on oikeutettu laittamaan maksut takautuvasti perittäviin. Haastattelussa Marja kertoo aiheesta seuraavaa:

”Tässä maassa kannustetaan ihmisiä alkamaan yrittäjiksi, ja samaan aikaan, jos katsellaan yrittäjien ja palkansaajien tukia, ovat ne kaukana toisistaan, kuten tämä 12kk tarkastelujakso. Vuosi on pitkä aika osata ennakoida asioita. Aikaisempi 6kk tarkastelujakso olisi kaikin puolin parempi.” (Haastattelu 4)

Tarkastelujakson muuttaminen kuudesta kuukaudesta kahteentoista, on jakanut paljon mielipiteitä yrittäjien keskuudessa. Kuitenkin tarkastelujakso vaikuttaa myös muuhun sosiaaliturvaan monella tapaa. Kun yrittäjä maksaa YEL-vakuutusta, niin se mahdollistaa hänelle sairauspäivärahan, vanhempainpäivärahan ja työttömyysturvan saamisen. Yrittäjä voi myös valita YEL-maksuunsa vapaaehtoisen tapaturmavakuutuksen, joka kattaa maksut ja korvaukset, jotka aiheutuvat tapaturmasta. Eläkekertymän hyötyjä on, että yrittäjä voi halutessaan jäädä osaaika-eläkkeelle 61–67-vuotiaana tai sitten vanhuuseläkkeelle 63–68-vuotiaana. Eläkekertymä on yrittäjän hyödyksi myös siinä tapauksessa, jos joutuu jäämään työkyvyttömyyseläkkeelle tai osatyökyvyttömyyseläkkeelle. YEL-vakuutusmaksu myös takaa perhe-eläkkeen, eli turvaa yrittäjän lähiomaisten elämää yrittäjän yllättävän kuoleman sattuessa. (Roth 2018 124.)

Kaikista vakuutusyhtiöistä on mahdollista saada YEL-vakuutus ja niissä ei ole hintaeroja, koska vakuutus on Eläketurvakeskuksen hallinnoima. Aloittelevalla yrityksellä on oikeus saada 48 kuukauden ajaksi 22 prosentin alennus vakuutuksesta ja se auttaa yrittäjää laittamaan vakuutuksen määrän todelliseen lukuun. (Roth 2018 123–124.) Monet yrittäjät kertoo käyttävänsä silti minimi summaa, ja siitä haastattelussa Eeva kertoikin seuraavaa:

”Nytkin mie maksan minimi summaa ja sekin tekkee jo tiukkaa. Ei sitä pysty tuoreena yrittäjänä ennakoimaan edes kuukausituloja. Pittää maksaa kaikki verot, välitysmaksut ja kiinteät kustannukset eikä voi tietää tuleeko toimitilamuutoksia-kin, jos mennee tilat alta.” (Haastattelu 1)

Kuitenkin maksun määrän saa määrittää itse, mutta tärkeää olisi ymmärtää maksun olevan varautumista tulevaan, eikä vain pakollinen paha. Haastattelussa tuli ilmi, että vakuutusta ei nähdä positiivisena asiana vaan negatiivisena pakko rahastamisena. Senkin huomasi, että yrittäjien tieto koskien kaikkea mitä YEL-vakuutus turvaa, niin oli aika heikkoa. Yrittäjänä onkin mietittävä, että jos päätyy maksamaan aina vain minimi summaa, niin kuinka saa turvattua eläkkeen kertymisen ja sosiaaliturvan. Mahdollisia vaihtoehtoja löytyy myös, esimerkiksi sijoittaminen tai vapaaehtoiset vakuutukset. Anne kertoi työskentelevänsä kotona samalla vauvaa hoitaen, ja hän oli kokenut työn ja vauva ajan yhdistämisen seuraavasti:

”Olen yrityksen ainoa työntekijä, joten perhevapaan pitäminen oli erittäin haastavaa. Jos olisin jäänyt kokonaan äitiyslomalle, minulla ei olisi ollut mitään työtä mihin palata äitiysloman jälkeen. Tämä asia stressasi minua aivan valtavasti raskausaikana, kun en yhtään tiennyt millainen vauva meille on tulossa, miten synnytys menee ja miten työn sekä perhevapaan yhdistäminen menisi. Mikäli meille olisi tullut koliikkivauva, olisin ollut todella pahassa jamassa, koska olisin tuskin jaksanut tai pystynyt työskennellä.” (Haastattelu 3)

Yrittäjän vanhempainpäiväraha määräytyy vuosittaisen työtulon perusteella, eli työtulo tarkoittaa yrittäjän työpanosta vastaavaa rahallista arvoa. (Ilmarinen

2021). Vuositulo lasketaan 12 kuukauden mittaiselta tarkastelujaksolta. Jos yrittäjän vuotuinen työtulo on enintään 12 452 euroa, niin päivärahan määrä on minimi summan eli 29,05 euroa. Jos yrittäjän tulot ovat esimerkiksi 85 000 euroa vuodessa, niin laskentakaavana käytetään seuraavaa: $119,44 + 0,25 \times (85\,000 - 60\,225) : 300 = 140,08$ euroa/päivä. (Kela 2021) Tämän suuruiset vuosittaiset tulot tarkoittavat 1707 euron kuukausittaista YEL-vakuutusmaksua, jotta vanhempainpäivärahan suuruus vastaa vuotuista työtuloa. (Ilmarinen 2021) YEL-vakuutusmaksun määrän selvittämiseksi käytin Ilmarisen nettisivuilta löytyvää laskuria.

5 ÄITIYS- JA VANHEMPAINVAPAA

Kun saa lapsen, on oikeutettu hakemaan Kelasta vanhempainpäivärahaa tukemaan perheensä tulotasoa perhevapaiden aikana. Kelasta on saatavilla äitiysraha, isyysraha, vanhempainraha sekä erityisäitiysraha. Erityisäitiysrahaa maksetaan sellaisessa tapauksessa, jossa työn katsotaan olevan riski raskaana olevalle työntekijälle. Oikeus päivärahaan syntyy, kun on sairausvakuutettuna Suomessa.

Äitiysvapaalle on oikeus jäädä 30–50 arkipäivää ennen vauvan laskettua aikaa. Äidillä on oikeus itse päättää, milloin hän aloittaa äitiysvapaan ja jää työstään pois. Äitiysrahaa maksetaan äidille yhteensä 105 arkipäivää. (Pohjoismainen yhteistyö 2021) Äitiysraha tulee hakea viimeistään kaksi kuukautta ennen laskettua aikaa. Oikeus äitiysrahaan täyttyy, kun on ollut Suomen sosiaaliturvaan oikeutettu vähäisintään 180 päivää juuri ennen laskettua aikaa. (Kela 2021) Äitiysvapaan aikana on oikeus työskennellä sekä saada Kelasta äitiysrahaa. Anne kertoi omasta kokemuksestaan seuraavasti:

”Meille siunaantui onneksi todella tyytyväinen vauva, joten pystyin työskentelemään äitiyslomalla, mutta haastavaahan se oli. Sunnuntaisin pidin tehopäiviä, ja silloin työskentelin aamusta iltaan, sunnuntaisin kun saa työskennellä, ilman että se vaikuttaa äitiysrahaan. Välillä pidin myös 1–2 työpäivää keskellä viikkoa, jolloin minulle maksettiin minimiäitiysrahaa. Olisin itse toivonut, että työskentely olisi ollut mahdollista äitiysloman aikana, ilman että se vaikuttaa äitiysrahaan. Tämä olisi helpottanut minun elämäni todella paljon, koska olisin voinut työskennellä silloin kun lapsi nukkuu päiväunia, tai sitten öisin, kuten teen nyt kotihoidon tuella. Olisin luultavasti myös jaksanut työskennellä enemmän, mikäli tämä olisi ollut mahdollista.” (Haastattelu 3)

Työn tekeminen sunnuntaisin tai arkipyhinä ei vaikuta äitiysrahan määrään ollenkaan, koska äitiysrahaa maksetaan vain arkipäiviltä. Jos työskentelee arkipäivinä, niin on oikeutettu silti äitiysrahan vähimmäismäärään, eli 29,05 €/päivä. Nämä samat säännökset koskevat myös omassa yrityksessään työskentelyä.

(Kela 2021) Marja kertoi haastattelussa hänen ratkaisustaan koskien päätyötään seuraavasti:

”Jäin pois päätöksestäni kokonaan, tavarat pystyin jättämään vuokrakiinteistöön ja maksan pienempää vuokraa vuokranantajalle koko äitiysloman ajan. Näillä näkymin en aio tehdä päätyötäni ollenkaan äitiysloman aikana, mutta verkostomarkkinointi työtäni jatkan sunnuntaisin sivutyönä.” (Haastattelu 4)

Äitiysvapaan jälkeen on oikeutettu jäämään vanhempainvapaalle ja sen myötä saa oikeuden vanhempainpäivärahaan. Vanhempainvapaalle voi jäädä joko äiti tai toinen vanhempi. Vanhempainrahakauden pituus on 158 arkipäivää. (Pohjoismainen yhteistyö 2021) Kummallakin vanhemmalla on oikeus olla vanhempainvapaalla, mutta huomattava on kuitenkin, että vanhempainvapaalla ei saa olla samaan aikaan. Molemmat vanhemmat voivat jakaa halutessaan vanhempainrahakautensa korkeintaan kahteen ajanjaksoon.

Lasta hoitavalla vanhemmalla on oikeus työskennellä vanhempainvapaan aikana. Vanhempainraha maksetaan työn teko ajalta minimi määräisenä. Vanhempainvapaalla työn teko sunnuntaisin sekä arkipyhinä ei vaikuta vanhempainrahaan. Nämä samat säännökset koskevat myös omassa yrityksessään tehtyä työtä. (Kela 2021)

6 PERHEVAPAAUUDISTUKSEN VAIKUTUKSET YRITTÄJYYTEEN

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö on alkanut valmistelemaan perhevapaaudistusta ja siihen liittyen hallituksen esityksen luonnos on valmistunut ja julkaistu. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021) Uudistuksen päämääränä on, että perhevapaat ja hoivastuu jakautuvat perheissä tasapuolisemmin kummankin vanhemman kesken. Tavoitteena on myös vahvistaa tasa-arvoisuutta sekä yhdenvertaisuutta työelämässä, jotta sukupuolten väliset palkkaerot pienenevät. Hallitusohjelmassa on myös linjattu uudistuksen huomioivan yrittäjät myös paremmin. Yrittäjien näkökulmasta parannuksia ollaan tekemässä mahdollistamalla joustavuuden päivärahapäivien pitämiseen. (Valtioneuvosto 2019)

Perhevapaaudistuksessa on suunniteltu muutamia muutoksia, joista kerron seuraavaksi. Vanhempainrahaa ollaan muuttamassa joustavammaksi, eli vanhempainrahapäiviä pystyisi pitää joustavasti haluaminaan ajankohtina, niin kauna että lapsi täyttää kaksi vuotta. Tällöin vanhempainrahapäivät eivät kulu yhtäjaksoisena kautena, kuten tällä hetkellä voimassa olevan säännöksen mukaan. Pyrkimys on myös mahdollistaa vanhempainrahapäivien käyttäminen ilman rajoituksia myös lyhyissä jaksoissa ja jopa yksittäisinä päivinä, joka ei tällä hetkellä voimassa olevan säännöksen mukaan ole mahdollista. (FIN HE 2020. 58.) Haastattelussa tulee ilmi aiheeseen liittyen Annen mielipide aiheesta:

”Joustavuus on aina hyvä juttu, mutta toivon että tälle joustavuudelle keksitään helppo käyttöjärjestelmä, mihin voi merkata pidetyt päivät. Itse koen KELAN nykyistä järjestelmää melko työlääksi.” (Haastattelu 2)

Joustavuus siis saa kannatusta, mutta huoli on erityisesti käyttöjärjestelmän toimivuudesta. En ole toistaiseksi löytänyt tietoa, että millainen järjestelmä tähän tullaan keksimään tai on kehitteillä. Yrittäjien huoli on helposti samaistuttava, koska itsekin olen huomannut monissa järjestelmissä olevan puutteita. Helppokäyttöisyys lisää asiakasmukavuutta ja uudistuksen toimivuuden kannalta on välttämätöntä, että käyttöjärjestelmän tulee voida hyväksyä nopeitakin muutoksia, ilman monien viikkojen käsittelyaikoja.

Raskaana olevan henkilön toimeentulo loppuraskaudessa tulitisiin turvaamaan raskausrahalla ja tämä mahdollistaisi työstä pois jäämisen, sekä korvaisi aiheutuneet ansiomenetykset. Suunnitteilla on ottaa käyttöön raskausrahakausi niminen jakso, jolta voidaan maksaa yhtäjaksoisesti raskausrahaa 40 arkipäivän ajalta. Raskausrahakauden pystyisi aloittaa nykyistä myöhemmin eli aikaisintaan 30 arkipäivää ja viimeistään 14 arkipäivää ennen laskettua synnytysaikaa.

(FIN HE 2020. 58.) Yrittäjän kannalta muutos mahdollistaa työskentelyn pitempään, kunhan oma vointi sen sallii. Haastattelussa tulee ilmi, että kyseisen uudistuksen toimivuutta käytännössä ei pidetä kovin hyvänä.

”Tämä on sinänsä aika outo uudistus, koska naisen keho on todella kovalla loppuraskaudessa. Itse uskon, että moni tulee korvaamaan nämä ”menetettyt päivät” sairauslomalla. Mutta, sitten on tietysti niitäkin naisia, jotka työskentelevät synnytykseen saakka ilman minkäänlaisia ongelmia.” (Haastattelu 4)

Voi olla mahdollista, että valta osa kumminkin jää pois töistä heti kuin se on mahdollista, mutta on hienoa, että on mahdollisuus myös työskennellä hieman pitempään, jos oma vointi sen sallii. Viimeiset odotuspäivät voivat kulua todella hitaasti ja ajan kulumisen vuoksi on hyödyllistä olla vielä töissä yrittäjän niin halutessa.

Vanhempainrahaa esitetään maksettavan lapsen syntymän jälkeen yhteensä 320 arkipäivää eli se on enemmän kuin nykyinen 287 arkipäivää. Oikeus vanhempainrahapäivien hyödyntämiseen tulisi jakaantumaan tasan vanhempien kesken eli molemmilla vanhemmilla olisi oikeus 160 arkipäivään. Vanhemmilla on oikeus luovuttaa omasta vanhempainrahakiintiöstään toiselle vanhemmalle tai avio- tai avopuolisolleen enintään 63 vanhempainrahapäivää. (FIN HE 2020. 58.) Haastattelussa minulle kerrotaan että:

”En usko, että tällä uudistuksella tulee olemaan minkäänlaisia vaikutuksia tasarvoon. Moni on ilmeisesti unohtanut, että vanhempainvapaa voidaan nytkin jakaa molemmille vanhemmille, tai pelkästään miehelle. Silti naiset haluavat jäädä kotiin vanhempainvapaalle. Uskon siis, että suurin osa tulee siirtämään tämän 63 päivää äidille, ja lopputulos on sama. Mitään maata mullistavaa

muutosta tulemme tuskin näkemään, mutta pidempi isyysloma on tietysti positiivinen asia.” (Haastattelu 1)

Haastattelussa tuli ilmi, että positiivisena asiana pidetään isyysloman pitene-
mistä, mutta kokonaisuudessaan ei uskota uudistuksen vaikuttavan tasa-arvoon
merkittävästi. Päivien siirtäminen toiselle vanhemmalle mahdollistaa joustavuu-
den työn ja perhe-elämän yhteensovittamisessa. Edelleen kuitenkin säilyy äidillä
mahdollisuus pitää kaikki vanhempainrahapäivät, jos näin koetaan paremmaksi
vaihtoehdoksi.

7 YKSINYRITTÄJÄN PERHEVAPAAT MUISSA POHJOISMAISSA

7.1 Ruotsi

Ruotsissa äidillä on oikeus jäädä äitiys- ja vanhempainvapaalle lapsen syntymän yhteydessä. Kyseisen vapaan voi aloittaa yhtäjaksoisesti viimeistään seitsemän viikkoa ennen vauvan laskettua aikaa. Vauvan synnyttyä äiti voi olla äitiysvapaalla seitsemän viikkoa, jonka jälkeen vanhemmilla on oikeus vanhempainvapaaseen. Vanhempain vapaata on oikeus viettää kokoaikaisesti niin kauan, että lapsi on 18 kuukautta vanha. Molemmilla vanhemmilla on oikeus näihin vanhempainvapaapäiviin ja niitä on oikeus käyttää niin kauan, kunnes lapsi täyttää kahdeksan vuotta tai päättää peruskoulun ensimmäisen luokan. Kuitenkin vanhempainvapaat tulee pitää korkeintaan kolmessa eri jaksossa, mutta poikkeuksia voidaan tehdä, jos asian saa sovittua työnantajan kanssa. (Pohjoismainen yhteistyö 2021.)

Ruotsissa vanhempainvapaasta on ilmoitettava työnantajalle vähintään kaksi kuukautta ennen vanhempainvapaan alkamista, joka on sama aika kuin meillä Suomessa. Joillakin työpaikoilla voidaan noudattaa erilaisia työehtosopimuksia, joiden mukaan vanhempainvapaan aloittamisesta on ilmoitettava työnantajalle jo tätä kahta kuukautta aiemmin tai myös myöhemminkin. Vanhempainvapaan alkaessa voit saada vanhempainrahaa, mikäli kuulut Ruotsin sosiaaliturvan piiriin ja lapsesi asuu joko Ruotsissa, EU- tai Eta-maassa tai Sveitsissä. Vanhempainrahaa maksetaan kustakin lapsesta 480 päivän ajan. Ensimmäisen 390 päivän ajan vanhempainraha on ansiosidonnaista. Viimeisten 90 päivän ajalta saa alimman päivärahatason mukaista vanhempainrahaa. (Pohjoismainen yhteistyö 2021.)

Ruotsin perhevapaat ovat huomattavasti pitemmät kuin Suomessa, ja ne ovat olleet jo vuodesta 2012 molemmille vanhemmilla tasapituisia. Ruotsissa on ollut jo pitkään mahdollista pitää vanhempainrahopäiviä joustavasti ja tämä vastaa paljolti sitä mihin Suomessa pyritään perhevapaauudistuksen myötä. (Falck 2019) Suomi onkin selkeästi hakenut vaikutteita Ruotsin toimintatavoista.

7.2 Norja

Norjassa vanhemmillä on oikeus kokonaisuudessaan kahdentoista kuukauden mittaiseen vanhempainvapaaseen lapsen synnyttyä. Tähän kahteentoista kuukauteen sisältyy äidin oikeus jäädä äitiysvapaalle aikaisintaan kaksitoista viikkoa ennen vauvan laskettua aikaa, sekä äidille tarkoitettu kuuden viikon mittainen vanhempainvapaa vauvan synnyttyä. Norjassa päätökset vanhempainvapaasta on haettava työnantajalta viimeistään kolme kuukautta ennen vanhempainvapaan suunniteltua aloittamisen ajankohtaa. Lisäksi raskaana oleva palkansaaja on oikeutettu palkalliseen poissaoloon käydessään raskauden seurantaan kuuluvissa tutkimuksissa sekä tarkastuksissa työajalla. (Pohjoismainen yhteistyö 2021) Usein olenkin kuullut, että Norjan vanhempainraha käytäntöjä pidetään parempina kuin meillä Suomessa ja se nousee myös esille haastatteluissa.

”Norjassahan olisi niin paljon paremmat edellytykset perheen perustamiselle. Siellä on sentään mahdollista yksinyrittäjänkin saada samat etuudet mitä palkkatyöläisen.” (Haastattelu 4)

On totta, että Norjan toimintatapa kuulostaa todella houkuttelevalta, koska ensimmäisten kahdentoista kuukauden myötä kummallakin vanhemmalla on oikeus myös vuoden mittaiseen vapaaseen jokaista perheeseen syntyvää vauvaa kohden. Tämä vapaa on pidettävä heti ensimmäisen vanhempainvapaavuoden jälkeen. Jos on lapsen yksinhuoltaja, saa oikeuden pitää kummatkin näistä vuoden mittaisista vapaista itse. (Pohjoismainen yhteistyö 2021)

Norjan kansanvakuutuslaissa säädetään oikeudesta vanhempainrahaan ja sitä haetaan Norjan sosiaaliturvaviranomaiselta, joka vastaa vanhempainrahaan liittyvistä asioista. Useimmiten Norjassa työskentelevillä on oikeus taloudelliseen tukeen lapsen syntymän tai adoption yhteydessä. Oikeus vanhempainrahaan syntyy, kun kuuluu Norjan kansanvakuutukseen eli sosiaaliturvaan. Edellytetään myös, että on ollut ansiotyössä norjassa ja on ollut eläkettä kerryttävää ansiotuloa vähintään kuutena kuukautena etuusjaksoa edeltäneistä kymmenestä kuukaudesta. Ansiotyöksi voidaan lukea myös aika, jolloin olet saanut

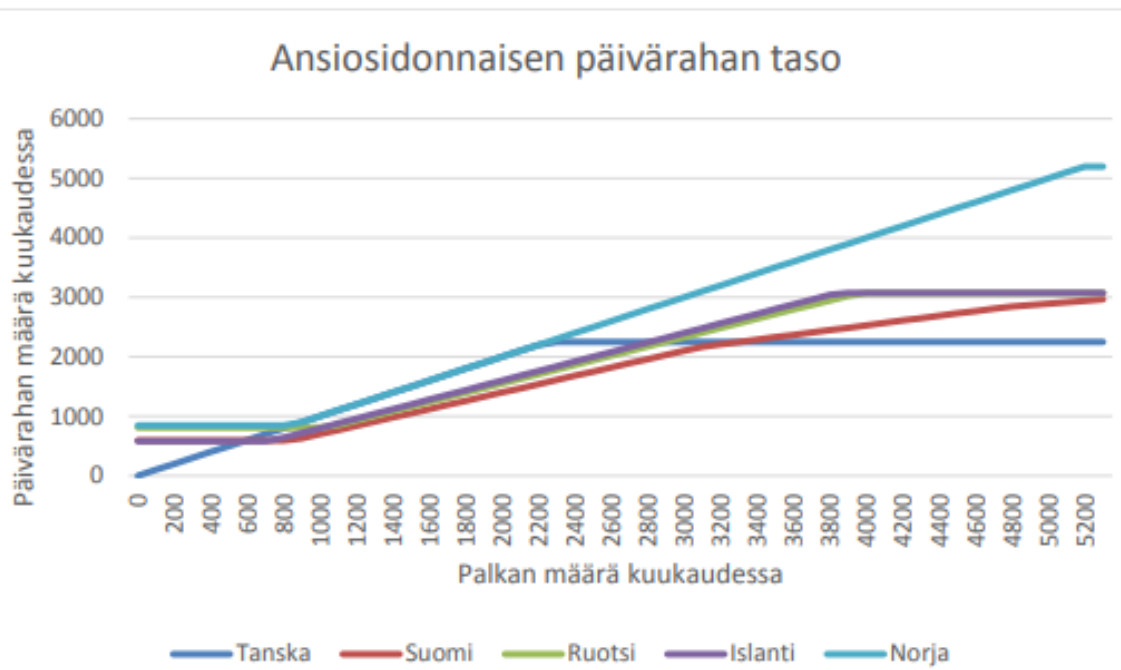
työttömyyspäivärahaa, sairauspäivärahaa tai muuta vastaavaa etuutta. Vanhempainrahaa voivat saada myös yksityisyrittäjät. (Pohjoismainen yhteistyö 2021)

7.3 Pohjoismaiden välinen vertailu

Valitsin taulukon, joka kuvastaa ansiosidonnaisen päivärahan tasoa pohjoismaissa. (Kuvio 3.) Työssäni keskityn Suomeen, Norjaan ja Ruotsiin. Suomi on merkittynä taulukossa punaisella värillä. Ruotsi on merkitty vihreällä värillä ja Norja vaaleansinisellä värillä. Taulukosta on selkeästi huomattavissa, että Suomen päiväraha taso on toiseksi matalin. Suomen päivärahan tasosta voi selkeästi myös lukea sen, että monien yrittäjien kohdalla maksetun YEL-vakuutuksen määrä näkyy siinä. Huomattavissa voi olla, että yrittäjät eivät välttämättä maksa tarpeeksi suurta YEL-vakuutusta tulotasoonsa nähden. Norjan päivärahan määräytymisestä voidaan huomata se, että sen määrä on sama, kuin mikä olisi palkka. Norjassa saat yhteissummana päivärahaa kuukaudessa täsmälleen saman määrän, kuin saisit työssäsi palkkaa. (SAK 2017 9.) Tämä onkin harvinaista ja missään muussa taulukossa olevassa pohjoismaassa näin ei ole.

Taulukossa esitetyissä pohjoismaissa, on myös yleistä, että äidit käyttävät suurimman osan päivärahapäivistä. Keskiarvallisesti äidit pitävät päivärahapäivistä 73–89 prosenttia. (SAK 2017 9.) Äidit pitävät siis myös muissakin maissa suurimman osan perhevapaista, mutta Suomessa meillä on tuo määrä vielä suurempi. Suomessa vuonna 2019 äidit käyttivät 98 prosenttia vanhempien kesken jaettavista vanhempainrahapäivistä. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2021) Tähän käyttöasteeseen vaikuttaa se, että naisilla on useimmiten matalampi palkka ja se ei vaikuta perheen talouteen niin paljoa. Isät ovat kuitenkin tutkimusten mukaan halukkaita pitämään perhevapaita, jos se olisi heidän mahdollista tehdä joustavammin työn kanssa yhteensovitettuna. (SAK 9.)

Kuvio 3. Ansiosidonnaisen päivärahan taso. (SAK 2017)

8 KATSAUS YKSINYRITTÄJÄN HAASTEISIIN AIHEESTA

8.1 Haastatteluiden toteutus

Valitsin narratiivisen tutkimusmenetelmän käytön aiheelleni, koska koin hyvin mielenkiintoiseksi sen laajuuden. Narratiivinen haastattelu eroaa paljolti useimmiten käytettävästä strukturoidusta haastattelusta. Strukturoidussa haastattelussa ei yleisesti anneta haastateltavalle tarpeeksi tilaisuuksia oman tarinansa kertomiseen. (Mishler. 1986.) Narratiivisen haastattelun ratkaisevimpana tavoitteena on saada haastateltava kertomaan tarinoita ja ajatuksiaan, jotka ovat liitoksissa hänelle tärkeisiin aiheisiin ja asioihin. (Riessman. 1993.) Tähän pyrin myös oman tutkimukseni kanssa, eli tavoitteeni oli saada haastatteluissa yrittäjiä kertomaan sekä avautumaan heille merkityksellisistä aiheista.

Haastattelun edistymisen kannalta voidaan esittää sellaisia kysymyksiä, joihin haastattelijalla haluaa saada vastauksia. Tässä on huomioitava kumminkin, että kerronnallisen haastattelun on muovailtava niin, että haastateltava voi itse määrittää kuinka hän aloittaa sekä mitä ja millä tyylillä hän kertoo tarinaansa. (Hyvärinen & Löyttyniemi. 2005.) Tämä mahdollistui mielestäni haastattelutilanteissa hyvin, koska vielä haastattelun aluksi kerroin, että haastateltava saa täysin vapaan ja rennon tavan kertoa, millaisia ajatuksilla hänellä nousee aiheesta mieleen.

Huomasin että haastatteluissa minun ei oikeastaan tarvinnut käyttää ollenkaan apulauseita, joilla olin varautunut sen vuoksi, että voin tarvittaessa johdattaa keskustelua eteenpäin. Haastateltavani tiesivät etukäteen jo mitä aihetta tulemme käsittelemään ja se olikin varmasti luonut heille jonkinlaista ennakoivaa ajatus-työtä haastattelua varten. Varsinaisesti minun ei tarvinnut johdatella keskustelua, koska luonnollisesti keskustelussa tuli esille kaikki aiheet, joita olin ajatellutkin tilanteessa haluavani kuulla. Selkeästi samat asiat siis ovat yrittäjillä mielessä, koska mielipiteet noudattivatkin hyvin samaa linjaa, koska esille tuli etenkin yhtenevästi YEL-vakuutus, työntekeminen perhevapaiden aikana, sijaisen saaminen ja taloudellinen pärjääminen.

8.2 Haastatteluiden tulokset

Haastatteluiden tuloksien läpikäymisessä olen hyödyntänyt narratiivista analyysia. Tässä analyysi tavassa on ominaista, että kertomukset sekä tarinat halkaistaan osiin ja eri kertojien tuottamat tiettyyn ryhmään sijoittuvat pätkät kerätään yhteen. (Lieblich, Tuval-Mashiach, & Zilber. 1998.) Tarinoiden osiksi jakamisen olen tehnyt keskeisten teemojen perusteella. Niin kuin olenkin jo aiemmin todennut, niin olen löytänyt aineistoistani keskeisimpiä ilmenneitä käsitteitä, eli niitä aiheita, jotka hyvinkin automaattisesti nousevat keskusteluissa itsestään ylös. Tämä on narratiiviselle analyysitavalle hyvin ominaista.

Narratiivisessa analyysissa voidaan myös jaotella sisältö ja tarinan muoto erilleen toisistaan. Itse työni kannalta olen kokenut myös tarpeelliseksi suunnata mielenkiintoa kertomuksen muotoon, koska näin olen voinut perehtyä kertomuksen juoneen, koossa pysyvyyteen sekä sanastoon, jota on käytetty. (Lieblich, Tuval-Mashiach, & Zilber. 1998.) Kertomuksissa juoni sekä sanasto on ollut hyvin samankaltaista, ja tämä on mielestäni helpottanut paljon tiedon analyysia. Tarinan sisällön ja muodon jaottelu ei minusta ollut kovin merkittävä osuus työni kannalta, koska halusin pitää haastatteluiden tulokset täysin siinä muodossa missä ne ovat.

Olen käyttänyt työssäni kuvitteellisia nimiä haastateltavillani, koska olen halunnut säilyttää heidän yksityisyytensä. Tämä on ollut myös haastateltavieni toiveena, koska se on mahdollistanut täysin avoimen ja vapaan anonyymina tapahtuvan keskustelun aiheesta. Monet ovatkin todenneet osallistuvansa mielellään anonyymina, koska heillä on paljon painavaa sanottavaa aiheesta. Olen myös poistanut tai muokannut keskusteluista kohtia, joista voisi mahdollisesti tunnistaa henkilön.

8.3 Yhteenveto ja merkitykselliset asiat

Tässä yhteenvedossa pohdin merkityksellisiä asioita käymieni keskusteluiden sekä haastatteluiden pohjalta. Vertailen käytyjä keskusteluja keskenään sekä pohdin, miksi juuri tietyt samat aiheet nousevat esille kaikissa keskusteluissa.

Yksinyrittäjänä ei ole kaikista helpointa suunnitella perheen perustamista. Eteen tulee monia huomioitavia asioita, joita voi olla vaikeaa kaikkia edes muistaa. Merkityksellistä lisäapua yrityksen toimintaa perhevapaiden ajalle voisi tuoda se, että onnistuu hankkimaan itselleen ammattitaitoisen ja luotettavan sijaisen, joka voi hoitaa asiakaskuntaa, yrittäjän poissa ollessa. (Torppa. 2013. Luku 5.) Aina kuitenkin yksinyrittäjällä ei ole varallisesti mahdollisuutta palkata ketään ja sekin tuon lisä haasteensa. Haastattelussa Eeva kertoi huolistaan ja mahdollisista toiminta suunnitelmistaan seuraavasti:

”Onhan se ajatus stressaava, että kulut vain pyörivät, kun ei tiedä miten työt tehdään mammalomalla. Koko yritys pitäisi lopettaa, jos ei saa sijaista järjestettyä. Kenenkään palkkaamiseenkaan ei ole rahaa ainakaan nykyhetkessä. Ehkä sitä yrittäisi saada jonkun alivuokralaiseksi omiin tiloihin.” (Haastattelu 2)

Yksinyrittäjän tulot voivat olla niin pienet, että ei niistä ole mahdollisuutta maksaa palkkaa sijaiselle, mutta tilojen alivuokraaminenkin on todella toimiva ratkaisu. Näin yrittäjä saa oman yrityksen menoja katettua ja samalla voi tarjota jollekin toiselle vaikkapa aloittelevalle yrittäjälle helpon aloituksen. Tässä voi käydä myös omalta kannalta huonosti, eli voi menettää asiakkaansa sijaiselle tai alivuokralaiselle kokonaan. Haastatteluissa nousi myös esille, että kaikki eivät koe voivansa edes jäädä äitiyslomalle kokopäiväisesti, koska huoli asiakkaiden siirtymisestä toiselle on kova.

”Koen todella haastavaksi mahdollisuuden jäädä äitiyslomalle, koska suuri vastuu omasta yrityksestä ei tee helpoksi jättää yritystä pitkäksi aikaa. Riski on myös siltä kantilta, että asiakkaat voivat mennä kilpailevalle yrittäjälle.” (Haastattelu 2)

Yksinyrittäjä joutuu pohtimaan myös, että jonkun toisen palkkaaminen muuttaa koko toimintaa. Tällöin hän ottaa vastuun toisen ihmisen esimiehenä sekä työllistäjänä ja tämä vaatii myös paljon huomioitavia asioita, jotka vievät yllättävän paljon aikaa. Kun yrittäjä palkkaa työntekijän, niin hänen tulee alkaa huolehtimaan palkanmaksun lisäksi kehityskeskusteluista, työterveyshuollon järjestämisestä ja niin edelleen. (Torppa. 2013. Luku 5.) Yksinyrittäjyydestä pois siirtyminen tuo siis valtavan kasan erilaisia vastuualueita lisää ja se ei ole kaikissa tapauksissa ollenkaan mieluista. Uudet vastuualueet lisäävät yrittäjän työmäärää monella osalla, koska hänelle tulee valtava määrä uutta opittavaa jo kaiken muun työn lisäksi.

Yksi erityinen huomio, mikä erottaa kertomukset toisistaan, oli että joskus työnteko onnistuu vauva-arjen keskellä, jos vauva on ikään kuin helppo tapaus. Täähänhän kukaan ei pysty ennakkoon vaikuttamaan, mutta onhan se yrityksen kannalta todellinen lottovoitto, jos vauvan voi ottaa mukaan töihin tai hänen kanssaan onnistuu helposti työskentelemään kotoa käsin. Vaikka näin onnistuisi jonain päivänä, niin toinen päivä voi olla ihan erilainen.

Joillakin selkeästi negatiiviset kokemukset heijastuivat vastauksiin, ja niistä pystyin huomaamaan, että negatiivisen tunteen takaa oli vaikeaa nähdä positiivisia puolia ollenkaan. Tästä tulee mieleeni erityisesti YEL-vakuutuksen maksaminen ja siihen liittyen negatiiviset ajatukset. YEL-vakuutus kumminkin tarjoaa ihan uskomattomat taloudellisen turvan monissa eri elämänvaiheissa, niin on kurjaa, että se nähdään vain pakollisena ja turhana rahan menona. YEL-vakuutuksen aiemmin kuuden kuukauden mittainen tarkastelujakso oli selkeästi parempi vaihtoehto, kuin uusi kahdentoista kuukauden. Luulenkin, että tässä monet ovat ehtineet jo tottua kuuden kuukauden tarkastelujaksoon ja alku järkytys kahteentoista kuukauteen laantuu jossain vaiheessa. Kuitenkin se on totta, että perheenperustamisen kannalta tätä on vaikeaa ennakoida, mutta on hyvä huomata tarkastelujakson tuovan paljon myös positiivista. Positiivisena esimerkkinä haluan nostaa esille sen, että yrittäjällä on voinut olla kahdentoista kuukauden ajalla kokonaisuudessaan paremmat tulot kuin kuuden kuukauden ajalta.

Kuitenkin kokonaisuudessaan yksinyrittäjien ja naisyrittäjien määrä on lisääntynyt nopealla tahdilla 2000-luvun aikana. Kaikista naisten yrityksistä yksinyrityksiä on 70–80 prosenttia. (Kullas. Myllyoja. 2014. 202.) Luulen tämän määrään tällä hetkellä olevan huomattavasti enemmän, koska yrittäjyys lisääntyy vuosi vuodelta. Uskon, että perhevapaaudistuksen tuomat positiiviset vaikutukset lisäävät myös uskallusta ryhtyä yrittäjäksi, koska järjestelmään tulee toivottavasti enemmän joustavuutta tulevaisuudessa. Tämä mahdollistaa joustavammin työn ja perhevaipan yhteensovittamisen, sekä tukee yrittäjänä toimimista huomattavasti paremmin, kuin nykyinen järjestelmä.

POHDINTA

Opinnäytetyöni tavoitteena on ollut tuottaa tietoa äitiys- ja vanhempainvapaan tuomista haasteista yksinyrittäjän näkökulmasta. Haastatteluissa tuli esille merkittävä määrä haasteita, jotka osoittautuivat kaikilla haastateltavillani hyvin samankaltaisiksi. Tämä tarkoittaa mielestäni sitä, että nämä haasteet ovat todella yleisiä ja uskonkin niiden vaikuttavan laajasti kaikkiin yksinyrittäjiin. Tutkimukseni tuotti hyödyllistä tietoa kaikille yrittäjäksi ryhtyville, koska haasteiden yleisyys kertoo mielestäni siitä, että haasteet on hyvä tiedostaa jo ennen kuin ryhtyy yrittäjäksi. Merkittävin esille noussut aihe on yksinkertaisuudessaan rahan riittäminen ja siitä Eeva totesi seuraavasti:

”Eniten arveluttaa raha. Mistä se raha tulee ja miten sitä pärjää. Mietityttää että jos tulisi raskaaksi, niin kuinka asiakkaat hoituvat. Kunhan eivät asiakkaat vaihtaisi toiselle yrittäjälle ja unohtaisi paikkaa.” (Haastattelu 4)

Seuraavaksi tulen pohtimaan työtäni ajatellen narratiivisen tutkimusmenetelmän soveltuvuutta. Luulen, että olisin voinut päästä hyvinkin paljon helpommalla valitsemalla toisenlaisen tutkimusmetodin työhöni. Tutkimusmenetelmä on kuitenkin sopinut työhöni hyvin ja näin mahdollisti monien näkökulmien esille tuomisen. Haasteelliseksi kuitenkin osoittautui kohdallani saada ihmisiä osallistumaan haastatteluuni. Olen todella kiitollinen jokaisesta, joka pystyi osallistumaan, koska haastattelut ovat tutkimuksessani merkittävässä osassa.

Kertomuksien sisällön kattavuus oli joltain osin haasteellista saavuttaa, koska kaikissa tilanteissa avoimuuden saavuttaminen ei mielestäni onnistunut. Luulen tähän vaikuttaneen omat taitoni, koska en itsekään kokenut tilanteita mitenkään mieluisiksi. En ollut yhtään varma, kuinka etenen asiassa ammattimaisesti, koska tilanteet olivat minulle itsellenikin hyvin jännittäviä. Luulen joissain tapauksissa tutkimukseeni vaikuttaneen myös haastateltavan motivaation alhaisuus aiheeseen, koska se tuli esille mielestäni suppeissa pintapuolisissa vastauksissa, joita en ole voinut hyödyntää työssäni. Kertomuksissa kokonaisuudessaan asiayhteyteen kuuluvat ja asianmukaiset vastaukset onnistuivat hienosti. Sain selkeästi pidettyä keskustelumme aiheesta ja sain myös työhöni todella mielenkiintoisia ja

kattavia tarinoita. Monimutkaiseksi tutkimukseni tekeminen on osoittautunut siinä, että on ollut hyvin vaikeaa muodostaa teksti yhtenäiseksi ja narratiiviselle tutkimusmetodille ominaiseen tarinamuotoon.

Olen pohtinut paljon haastateltavien henkilöiden motiiveja sekä toimintoja. Niistä voisin päätellä ainakin, että yleisesti ottaen haastattelu tilanne tekee ilmapiiristä kiusallisen ja jännittävän haastatellulle. Huomasin myös, että haastatteluissa haastateltavat usein vähättelevät omia huoliaan ja vaikeuksiin, vaikka todellisuudessa kävin kaikkien neljän haastateltavan kanssa samat aiheet ja jokainen koki samoja huolenaiheita ja haasteita. Haastatteluissa kiinnitin erityisesti huomiota kielteisiin tuntemuksiin ja asenteisiin. Niistä ymmärsin, että kielteisyys muodostaa kehän, joka koko ajan syvenee, jos siitä ei tietoisesti pyri poistumaan. Tällaisesta kielteisyyden kehästä tulee mieleeni YEL-vakuutuksen liittyvät ajatukset. Yksinkertaisuudessaan mielestäni kielteisyys lisää kielteisyyttä ja se nousi esille Eevan kertomana seuraavasti:

”Jonkunlainen vakuutus, joka olisi selkeä yksinyrittäjän kannalta. Siinä olisi määriteltä raskausaika, että jos tulee liitoskipuja tai selkäkipuja. Yrittäjänä jos tulisi työkyvyttömyys, niin kuinka ne asiat hoidetaan? Tavallinen vakuutus ei kata ja yrittäjien vakuutukset hirveän kalliita. Toisi turvaa edullisemmat ratkaisut. Tällainen tuo suurta eriarvoisuutta yrittäjän ja palkkatyöläisen välille.” (Haastattelu 1)

Kokonaisuudessa huomasin työtä tehdessäni, että kaikilla yrittäjillä ei ole vahvaa tietoa yrittäjyyden perusasioihin liittyen. YEL-vakuutuksesta ei tunnutu tietävän kaikkia tärkeitä ominaisuuksia vaan se oli vain paha pakollinen maksu. YEL-vakuutus määrittää yrittäjän sosiaaliturvan eli jos jäät perhevapaille, sairastut tai joudut onnettomuuteen, joka aiheuttaa tapaturman, niin maksetulla YEL-vakuutuksella on aivan valtavan suuri merkitys. (Roth. 2018. 123.) Haastatteluissa yrittäjät kyllä tiedostivat joitain tärkeitä asioita vakuutuksesta, mutta esille nousi kalliiden hintojen vaikutukset seuraavanlaisesti:

”itseensähän kannattaisi aina panostaa. Terveysvakuutus, joka kattaa yrittäjän raskauden ja hintatasossa olisi huomioituna, vaikka yrityksellä työssä olevien henkilöiden määrä. Onhan se aivan eri asia, onko yrityksessä yksi henkilö töissä vai sata henkilöä.” (Haastattelu 2)

Luulen YEL-vakuutukseen suuntautuneen negatiivisen ajattelutavan johtuvan jopa jostain aiemmin kuullusta tai opitusta. Uskon, että yksikin negatiivinen asia esimerkiksi uutisoinnissa voi vaikuttaa omaan ajattelutapaan harmillisen pysyvästi. Kyseessä voi olla mielestäni myös tapa ja sen ymmärtäminen avartaa sekä mahdollistaa oppimaan uutta. Mielestäni tästä voisi päätellä ihmistä ohjaavan pitkälti aiemmin opittu tai kuultu, sekä niiden myötä olisi löydettävä uusia näkökulmia aiheeseen. Muuttamalla omaa näkökulmaa, pystyy vaikuttaa omiin uskomuksiin sekä toimintoihin, ja tämä mahdollistaa huomaamaan paljon uutta ympärillään. Ajattelutavat pitkälti rajaa sen, minkä kuvittelee itselleen mahdollisena. Hankaluuksien kohtaaminen ja se, että kuinka niihin reagoi, ratkaisee mielestäni paljon oman kehittymisen mahdollisuuksista ja siksi olisikin hienoa voida olla avoimin mielin aina.

Perhevapaissa on suuria eroja Pohjoismaiden välillä. Olinkin hyvin yllättynyt, kun asiaa aloin tutkimaan, että kuinka erilaiset käytänteet Norjassa on. Olen kuullut usein, että Norjassa on hyvät etuudet, mutta en osannut kuvitella, että näin merkittävästi. Mielestäni olisi hienoa, jos Suomessakin yrittäjä olisi täysin oikeutettu ansiosidonnaiseen päivärahaan niin kuin Norjassa. Mielestäni olisi myös mielenkiintoista, jos ansiosidonnainen päiväraha tarkoittaisi Suomessakin tismalleen ansiosidonnaista ilman mitään vähennyksiä. Suomen taloudellinen asema tuskin toisaalta kykenee tällaiseen investointiin perhevapaiden osalta.

Ruotsin perhevapaa käytänteet ovat hyvin samankaltaisia, kuin Suomessa. Huomattavaa onkin, että Suomi on hakenut paljon vaikutteita perhevapaaudistukseen Ruotsista. Luulen tähän syynä olevan Ruotsin käytänteiden olevan niin sanotusti budjetti ystävällisempiä, kuin esimerkiksi Norjassa. Suomessa pyritään kumminkin pääsemään mahdollisimman edullisesti.

Kokonaisuudessaan työni on ollut itselleni todella opettavaista aikaa, koska olen saanut paljon uutta tietoa yrittäjyydestä. Olen oppinut uskomattoman paljon tiedon hausta ja siitä, kuinka voin löytää juuri oikeita tietoja. Olen yllättynyt, että olen saanut kirjoitettua omalla mittakaavallani paljon tekstiä. Alun kankeuden aikana tuntui kaukaiselta ajatukselta työn valmistuminen.

LÄHTEET

Bisnes. Yritystoiminnan riskit. 2021. Viitattu 29.4.2021. <https://bisnes.fi/yritystoiminnan-riskit/>

Falck, E. 2019. Perhevapaaudistus tavoittelee hyvinvointia Ruotsin malliin. Tieto & trendit. Viitattu 2.4.2021. <https://www.stat.fi/tietotrendit/blogit/2019/perhevapaaudistus-tavoittelee-hyvinvointia-ruotsin-malliin/>

FIN HE sairausvakuutuslain, työsopimuslain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta, luonnos. 2020. Viitattu 19.4.2021. https://tem.fi/documents/1271139/60774354/FIN+HE+sairausvakuutuslain%2C+ty%C3%B6sopimuslain+ja+er%C3%A4iden+muiden+lakien+muuttamisesta+%28luonnos%29+SU+_+_pdf/4eaeb145-d0f0-cb9f-4348-82285dc7fe17/FIN+HE+sairausvakuutuslain%2C+ty%C3%B6sopimuslain+ja+er%C3%A4iden+muiden+lakien+muuttamisesta+%28luonnos%29+SU+_+_pdf?t=1613456925886

Hyvärinen, M. & Löyttyniemi, V. 2005. Kerronnallinen haastattelu. Viitattu 6.4.2021. Kustannuspaikka: Vastapaino.

Ilmarinen. YEL-laskuri. Viitattu 29.4.2021. <https://www.ilmarinen.fi/yrittaja/yel-vakuutus/yel-laskuri/>

Ilmarinen 2021a. YEL-tunnusluvut 2016–2021. Viitattu 29.4.2021. <https://www.ilmarinen.fi/yrittaja/yel-vakuutus/yel-maksut-ja-laskuasiat/arkisto/>

Ilmarinen 2021b. YEL-työtulo vakuutuksen perustana. Viitattu 27.4.2020. <https://www.ilmarinen.fi/yrittaja/yel-vakuutus/yrittajan-tyotulo/>

Ilmarinen 2021c. YEL-vakuutus. Viitattu 3.4.2021. <https://www.ilmarinen.fi/yrittaja/yel-vakuutus/>

Ilmarinen 2021d. Yrittäjän perhevapaat. Viitattu 27.4.2021. <https://www.ilmarinen.fi/yrittaja/yrittajan-sosiaaliturva-ja-elake/yrittajan-sosiaaliturva/yrittajan-perhevapaat/>

Kela 2021a. Vanhempainraha. Viitattu 2.4.2021. <https://www.kela.fi/vanhempainraha>

Kela 2021b. Vanhempainpäivärahojen laskukaavat. Viitattu 29.4.2021. <https://www.kela.fi/vanhempainpaivarahat-laskukaava>

Kela 2021c. Äitiysraha. Viitattu 2.4.2021. <https://www.kela.fi/aitiysraha>

Kullas, E. & Myllyoja, N. 2014. Nainen ja rikastumisen taito. Kirja sijoittamisesta, vaurastumisesta ja naiseudesta. Viitattu 2.4.2021. Kustannuspaikka: Talentum.

Lieblich, A., Tuval-Mashiach, R. & Zilber, T. 1998. Narrative Research Reading, Analysis and Interpretation. London: Sage.

Mishler, E. 1986. Research Interviewing. Context and Narrative. Viitattu 6.4.2021. Cambridge: Harvard UP.

Puusa, A. & Juuti, P. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Kustannuspaikka: Gaudeamus Oy.

Pohjoismainen yhteistyö 2021a. Norjan vanhempainetuudet. Viitattu 2.4.2021. <https://www.norden.org/fi/info-norden/norjan-vanhempainetuudet>

Pohjoismainen yhteistyö 2021b. Ruotsin vanhempainetuudet. Viitattu 2.4.2021. <https://www.norden.org/fi/info-norden/ruotsin-vanhempainetuudet>

Pohjoismainen yhteistyö 2021c. Suomen etuudet lapsiperheille. Viitattu 2.4.2021. <https://www.norden.org/fi/info-norden/suomen-etuudet-lapsiperheille>

Riessman, K. 1993. Narrative Analysis. Qualitative Research Methods Series. 30. Viitattu 6.4.2021. Newbury: Sage.

Roth, M. Menestyjän Bisnespakki. Naisyrittäjän työkirja. 2018. Viitattu 6.4.2021. Kustannuspaikka: Tammi.

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2005. Haastattelu. Tutkimus, tilanteen ja vuorovaikutus. Viitattu 2.4.2021. Kustannuspaikka: Vastapaino.

SAK. Perhevapaiden kansainvälinen vertailu. 2017. Viitattu 27.4.2021. <https://www.sak.fi/serve/bWVkaWEvNTA4NC9maWVsZF9maWxl>

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Perhevapaiden käyttö ja kustannukset. 2019. Viitattu 29.4.2021. <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/perheet-ja-vanhemmuus/perhevapaiden-kaytto-ja-kustannukset>

Tilastokeskus. 2021. Viitattu 22.5.2021. <https://www.stat.fi/meta/kas/yritlkm>

Torppa, T. Yksin työskentelevän opas. 2013. Viitattu 3.4.2021. Kustannuspaikka: Alma Talent Oy.

Työ- ja elinkeinoministeriö. Hallituksen esityksen luonnos perhevapaaudistuksesta valmistunut. 2021. Viitattu 19.4.2021. https://tem.fi/-/1271139/hallituksen-esityksen-luonnos-perhevapaaudistuksesta-valmistunut?utm_source=email&utm_medium=email&utm_campaign=Uutiskirje%2019*2*2021&utm_term=Lue%20lisaa&utm_content=u-3820785-74165340-2167979-3

Valtioneuvosto. Perhevapaaudistuksen valmistelu alkaa. 2019. Viitattu 19.4.2021. <https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/perhevapaaudistuksen-valmistelu-alkaa>

Yrittäjät. Yksinyrittäjien määrä on kasvanut. 2019. Viitattu 29.4.2021. <https://www.yrittajat.fi/uudenmaan-yrittajat/myrskylan-yrittajat/a/uutiset/608474-yksinyrittajien-maara-kasvanut>

Yrittäjät. Yrittäjyyden kehityskulkuja. 2019. Viitattu 27.4.2021. https://tralla.fi/assets/uploads/2021/04/yrittajyyden-kehityskulkuja_petri-malinen_16.4.2021.pdf

LIITTEET

Haastatteluita varten olin varautunut muutamilla keskustelua johdattelevilla lauseilla. Minun ei tarvinnut oikeastaan turvautua näihin apulauseisiin, kuin muutama kerran.

- Kerro minulle millaiseksi koet/koit mahdollisuutesi jäädä viettämään perhevapaita yrityksesi huomioiden.
- Kerro minulle kuina yrityksesi asioita hoidettiin/tullaan hoitamaan perhevapaiden aikana.
- Kerro minulle mitä ajatuksia sinussa herättää vuonna 2020 voimaan tullut säännös, jossa YEL-vakuutusmaksua tulee korottaa jo 12-kuukautta ennen perhevapaiden alkua, jotta se vaikuttaa äitiyspäivärahan suuruuteen.
- Kerro minulle millaisia ajatuksia sinussa herättää mahdollisuus pitää vanhempainrahapäiviä joustavasti, niin kauan että lapsi on 2-vuotias.
- Kerro, mitä sinulle merkitsee se, että päivärahauden voisi aloittaa halutessaan vasta 14 arkipäivää ennen laskettua aikaa.
- Kerro, mitä ajattelet 160 päivän päiväraha kiintiöstä vanhempaa kohden, josta voi vapaasti luovuttaa toiselle vanhemmalle 63 päivärahapäivää.